



Verslag virtuele GOO-sessie Lood in de bodem en PFAS 20 mei 2020, via Lifesize, gespreksleiding in handen van Peter Bouter

Na een welkom aan alle deelnemers, het delen van de 'spelregels' en een korte voorstelronde startte de sessie met het thema PFAS. Daarvoor waren Merijn Bas (ministerie I en W) en Jan Frank Mars (RWS/Bodemplus) aanwezig in de sessie. Corinne Koot van Witteveen + Bos lichtte de notitie 'Lokaal beleid lood' toe.

Vragen en antwoorden PFAS (beantwoording door Jan Frank Mars)

Kan ik een NRV voor PFAS verontreinigde grond krijgen?

Reactie:

<https://www.bodemplus.nl/onderwerpen/wet-regelgeving/bbk/vragen/grond-baggerspecie-pfas-overige-situaties/faq/komt-pfas-houdende-grond-aanmerking-verklaring/>

<https://www.bodemplus.nl/actueel/nieuwsberichten/2020/verruiming-afzet-verwerking-pfas-houdende-grond/>

Wat zijn criteria voor het vaststellen van meerdere zones binnen het (onverdachte) buitengebied op de bodemkwaliteitskaart voor PFAS?

Reactie:

Wij zien in het uiterste westen van ons werkgebied wel wat hogere gehalten aan PFOA, waardoor je een (arbitraire) contour zou kunnen tekenen (bijvoorbeeld 3 ug/kg ds). Maar op basis van de statistische analyse van de onderzoeksgegevens is het ook verdedigbaar om uit te gaan van één zone.

Welke voor- en nadelen en risico's kleven er aan het vaststellen van een of meerdere zones?

Reactie:

Zie Richtlijn bodemkwaliteitskaarten en het advies om uit FAQ om per bodembeheergebied minimaal 30 waarnemingen te hebben (per bodemlaag).

<https://www.bodemplus.nl/onderwerpen/wet-regelgeving/bbk/vragen/grond-baggerspecie-pfas-gebruik-milieuhygienische/faq/gemeente-waterkwaliteitsbeheerder-water/> Binnen een bodembeheergebied wil je uiteraard niet teveel spreiding hebben. Heel Gelderland als één bodembeheergebied is te kort door de bocht. Wel zou je een regio die nu al een gezamenlijke Bkk als een bodembeheergebied kunnen zien. Adviseurs kunnen daar het beste advies geven.

Verder het advies om contact op te nemen met de RUD Utrecht (Robbert den Hartog) of OD Utrecht. Zij hebben in Utrecht ook een indeling gemaakt in verschillende zones omdat ze verschillen zagen tussen ZW (meer belast) en NO (minde belast). Afstemmen met Chris Overmars (ODNZKG) is een optie, vanuit zijn kennis en ervaring in Noord-Holland.

Is er een verband tussen het gebruik van bestrijdingsmiddelen en de aanwezigheid van PFAS in de (water)bodem? Moeten boomgaarden en kassen als PFAS-verdachte locaties worden beschouwd?

Reactie:

Toevallig kwam er eenzelfde vraag uit Zeeland, waar juist 1 of 2 PFAS exoten werden gemeten en geen PFOS PFOA. Bij navraag bleek dat het een oude boomgaard was waar ook bestrijdingsmiddelen waren gevonden. Frank vraagt na of bekend is in welke bestrijdingsmiddelen PFAS voorkomt (maar acht de kans klein dat er een lijst met middelen komt). Overweeg PFAS standaard mee te nemen bij onderzoek van boomgaarden. Deze gegevens zijn ook waardevol voor de opbouw van een database. Dan kan je later beslissen of je het als verdacht gebied wil beschouwen.



Is het wel zinvol om gebiedsspecifiek beleid op te stellen, als het RIVM nog onderzoek doet naar ecologische risico's en de uitspoeling van PFAS naar het grondwater?

Reactie:

Als er binnen een gemeente stagnatie met grondverzet is, is het niet verstandig om te wachten.

Hoe ver zijn andere Gelderse regio's met het opstellen van een bodemkwaliteitskaart en gebiedsspecifiek beleid voor PFAS?

Reactie:

Zie <https://tte.geoapps.nl/pfas/expertteam#1dc6aa84-45cb-422e-b22e-c77e992a2c21> en binnenkort ook bodemloket. Verzoek B+: graag BKK aanleveren zodat het Bodemloket up-to-date blijft. Dit schijnt zelfs verplicht te zijn!! (-:

Wanneer komt het definitief handelingskader PFAS?

Reactie:

Eind december 2020 wordt het definitief handelingskader verwacht. Voor de zomer nog enkele aanpassingen op het THK.

Anneke: nu eerste onderzoek waaruit verhoogd PFAS gehalte komt. Kun je kort schetsen, binnen Bbk kan dit niet, zijn er al gebieden waar verhoogde waardes toegepast kunnen worden?

Reactie: gesloten grondbalans is altijd de beste keuze en blijft het binnen perceel dan is dat prima. Saneren is niet aan de orde op basis van risico's.

Het tijdelijk handelingskader geeft duidelijkheid in toepassing. Zie verder de FAQ op Bodemplus.

<https://www.bodemplus.nl/onderwerpen/wet-regelgeving/bbk/vragen/grond-baggerspecie-pfas-algemeen-tijdelijk/>

Stand van zaken bodemkwaliteitskaarten

Elke regio kan aan de slag gaan met de bodemkwaliteitskaarten. Een rondje langs alle deelnemers maakt duidelijk dat men actief aan de slag is met de kaarten. Hieronder een korte stand van zaken.

Noord Veluwe: over een paar weken 'het veld in'. Lopen nog wel achter met data invoer van twee gemeenten.

Regio Achterhoek: nu werken we met de kaarten van 2011. Nu bezig met meten. PFAS gaat mee in de nieuwe kaarten.

Toevoeging van Nico ten Bokkel naar aanleiding van concept verslag: Wat PFAS betreft zijn we nu in de Achterhoek aan het inventariseren wat de gehalten zijn. Uit de eerste inventarisatie blijkt dat bij het overgrote deel van de metingen de 0,8 niet wordt gehaald. Waarschijnlijk dus ook geen gebiedspecifiek beleid nodig.

Wat lood betreft volgt Zutphen de metingen bij de speelplaatsen en de doorrekening aan loodconcentraties bij het opstellen van de nieuwe bkk in de Achterhoek.

De inventarisatie lijst die de Provincie heeft opgesteld is nogal gedateerd. Deze ga ik nog doorlopen op relevantie omdat veel locaties al zijn opgepakt.

Regio Rivierenland: veldwerk achter de rug. Gehalten PFOA in de bovengrond boven de tijdelijke waarde. Mogelijk link met Chemours? Lijkt een algemene verhoogde waarde te zijn



in de regio. (waarde 2,75). Definitieve rapportage BKK moet nog worden opgesteld. Nu aan het nadenken over invulling gebiedsspecifiek beleid.

Regio FoodValley: is in afrondende fase.

Regio Arnhem: opdracht verleend aan Witteveen en Bos, veldwerk is ingepland.

Regio Veluwe en IJssel: onderzoek is afgerond voor de gemeenten Voorst, Epe, Brummen en Apeldoorn. Niet boven tijdelijke waarden (van 0,8 en 0,9). Geen noodzaak voor gemeentespecifiek beleid. Resultaten gaan mee in nota actualisatie bodembeheer. Gemeente Voorst: wil PFAS kaart alvast laten vaststellen.

Mooi, lastig en hoop (door Peter)

Mooi: dat er gebruik is gemaakt van de subsidieregeling van de provincie

Lastig: als de waarden van het tijdelijk handelingskader niet worden vastgesteld als norm, is het lastig handhaven. Stel de 0,5 vast voor grondwaterbeschermingsgebieden!

Hoop: synchroniseren met heel Gelderland. Houd elkaar op de hoogte van de ontwikkelingen.

Toelichting notitie handvat lokaal beleid lood

Corinne Koot lichtte de notitie toe aan de hand van een presentatie.

Peter deelde dat gemeente Arnhem meewerkt aan RIVM onderzoek welke ruimte is er met betrekking tot het naleven van de gebruiksbeperkingen (actief in diffuus belaste wijken communiceren, wat kun je wel met je tuin, wat niet. RIVM doet onderzoek na naleving gebruiksbeperkingen).

Over de interventiewaarde lood meldde Peter: dit vraagt specifieke aandacht -> bij voorkeur samen aan de slag met het opstellen van een beleid lood (lokaal / regionaal / GOO-breed). Gebruik de aangeleverde handvatten actief.

De vraag rijst of dit ook voor andere parameters nodig is. Peter licht toe dat de focus voornamelijk op lood ligt gezien de humaan toxicologische risico's (ook beneden de interventiewaarde). Maar neem het wel mee bij opstellen van beleid, lood in combi met eventuele andere stoffen (diffuse).

De vervolgvraag is: zijn er combi's bekend? Hoe gaan we daar mee? En biedt dit perspectief (binnen de Omgevingswet)? Peter meldde dat het goed is om dit in gedachten te houden maar ook dat het een grote uitdaging is (nagenoeg niet realiseerbaar).

Anneke Zonneveld van gemeente Montferland stelde voorafgaande aan de sessie een aantal vragen over lood in de bodem.

Vragen van Anneke

- Tabel 5 (en in andere tabellen) wordt onderscheid gemaakt in grote en kleine moestuinen. Waarom? Ik begrijp dat wel, maar dat stuit m.i. op praktische problemen. Ga je voor een gemeten gehalte lood van 260 en 261 mg/ds in een grote moestuin een sanering afdwingen met terugsanerwaarde van 210 mg/kg? Allereerst krijg je de discussie wat is grote-kleine moestuin? Dat kun je natuurlijk in m2 vastleggen. Is het kosteneffectief om een sanering uit te voeren om je loodgehalte van 260 naar 210 mg/kg te brengen. Ik zou hier (gevoelsmatig) aansluiten als saneringsmoment bij wonen met tuin, speelplaats en overig groen dus 370 mg/kg.



- Is er een exceltabel (of anderszins) om eenvoudig de gemeten waarde om te rekenen naar standaardbodem of andersom? De RTB vind ik lastig. Zijn er andere rekenmethodes?

Reactie:

Corinne Koot geeft als reactie op de moestuinen-vraag: het is inderdaad lastig om onderscheid te maken in grote en kleine moestuinen. Advies: kijk wat er is -> gehalte versus gebruik. En leidt dat tot problemen. Vaak wordt >250 m² of volkstuinten aangehouden. In de meeste gemeenten zullen de gehalten zo laag liggen dat onderscheid sowieso niet nodig is.

Peter meldde dat er vanzelf andere vragen gaan komen zodra er met de uitgangspunten uit de nota gewerkt gaat worden. Hoe meer collega's er mee aan de slag gaan, hoe gemakkelijker het wordt. En hoe duidelijker de keuzes kunnen worden gemaakt. Blijf dus met vragen komen als je er mee aan het werkt bent!

Lood binnen de warme overdracht

Henny Alink, provincie Gelderland meldde dat de lood problematiek wordt meegenomen in de warme overdracht. De notities hierover en het bijbehorende excelbestand (inventarisatie per gemeente) staan op [Geldernet](#). Zijn er knelpunten? Geef het mee aan de provincie (h.alink@gelderland.nl)!

Er is een pilot over lood in de bodem bij 220 speeltuinen uitgevoerd. Henny meldde dat het concept rapport binnen is. Een snelle scan leverde een beeld op van 21 (van 220) speeltuinen met een matige bodemkwaliteit. Hierop wordt aanvullend onderzoek gedaan. Eind juli zijn de resultaten beschikbaar. Als biobeschikbaarheid goed blijkt te zijn, dan zijn geen gebruiksbeperkingen. Heb je twijfel of knelpunt, breng het bij Henny ter sprake. Het onderzoeksrapport wordt op Geldernet gedeeld.

Einde

Peter bedankt iedereen voor de deelname aan de sessie. Op de vraag of deze werkwijze goed is bevallen, gingen veel duimen omhoog. Peter benadrukt gezamenlijke afstemming met betrekking tot lood, PFAS maar ook andere bodemthema's. Samen weten we meer.